

InSupport

Enhancing Interagency Support for Victims of Sexual Violence

symplexis

Τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας (SOPs)/ Πρωτόκολλο αντιμετώπισης σεξουαλικής βίας από την αστυνομία

Υποστήριξη επιζωσών/επιζώντων ατόμων σεξουαλικής βίας

Αρ. Σύμβασης Έργου: 101195372

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας (SOPs)/ Πρωτόκολλο αντιμετώπισης σεξουαλικής βίας από την Ελληνική Αστυνομία

Το έργο InSupport- Ενίσχυση της διυπηρεσιακής υποστήριξης θυμάτων σεξουαλικής βίας, αποσκοπεί στην ενίσχυση της προστασίας και της παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και τους/τις επιζώντες/επιζώσες σεξουαλικής βίας στην Ελλάδα, μέσω της δημιουργίας ενός μηχανισμού διυπηρεσιακής συνεργασίας και της ανάπτυξης επιχειρησιακών και διαδικασιών παραπομπής με έμφυλη διάσταση και αναπτύχθηκε στο πλαίσιο Σύστασης και Συγκρότησης Ομάδας Εργασίας, αναφορικά με τη συμμετοχή της Ελληνικής Αστυνομίας στην Ερευνητική Δράση "INSUPPORT" στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού προγράμματος "CERV-2024- DAPHNE".

17 Μαρτίου 2026

symplexis

ΚΕΘΙ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΩΣΗΣ

**METROPOLITAN
COLLEGE**

ISON
PSYCHOMETRICA
35
ΑΝΕΚΑΤΑΡΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	1
1. Σκοπός και πλαίσιο	1
1.1 Σκοπός του Πρωτοκόλλου.....	1
1.2 Νομικό και θεσμικό πλαίσιο	2
1.3 Πεδίο Εφαρμογής.....	7
1.4 Ορισμοί.....	7
2. Θεμελιώδεις αρχές και Δεοντολογία	8
2.1 Προτεραιότητα στο θύμα – Σεβασμός ανθρώπινης αξιοπρέπειας.....	8
2.2 Κώδικας Δεοντολογίας.....	9
2.3 Προστασία Προσωπικών Δεδομένων.....	9
2.4 Μη διάκριση – προσέγγιση με επίκεντρο το θύμα.....	10
3. Διαδικασία Πρώτης ανταπόκρισης	11
3.1 Πρώτη επαφή	11
3.2 Πρώτες βοήθειες και ασφάλεια.....	15
3.3 Ενημέρωση δικαιωμάτων.....	16
4. Δικονομικές ενέργειες	17
4.1 Λήψη κατάθεσης & αποτροπή δευτερογενούς θυματοποίησης.....	17
4.2 Συλλογή αποδεικτικών στοιχείων	20
4.3 Αυτοψία χώρου.....	22
4.4 Βιντεοληπτικό υλικό & ειδικές ανακριτικές τεχνικές.....	22
5. Εκτίμηση επικινδυνότητας.....	23
5.1 Εργαλεία Αξιολόγησης	23
5.2 Μέτρα προστασίας	24
6. Διυπηρεσιακή συνεργασία	24
6.1 Συνεργασία με Υπηρεσίες Υγείας (Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας, Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες).....	25
6.2 Δομές Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης.....	27
6.3 Νομική Υποστήριξη	28
α) Δικαίωμα νομικής εκπροσώπησης.....	29
β) Δωρεάν νομική βοήθεια	29
γ) Μέτρα προστασίας	29
δ) Δικαίωμα αποζημίωσης	29
7. Παρακολούθηση και αξιολόγηση	30

7.1	Σύστημα καταγραφής περιστατικών.....	30
7.2	Αξιολόγηση σχολίων	32

Εισαγωγή

Η σεξουαλική βία αποτελεί σοβαρό έγκλημα που απαιτεί άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση από τις αστυνομικές αρχές, με ευαισθησία, ενσυναίσθηση και απόλυτη προτεραιότητα στην προστασία του θύματος/επιζώσας και των δικαιωμάτων του/της.

Το παρόν Πρωτόκολλο καθορίζει τις κατευθυντήριες αρχές/κώδικα δεοντολογίας κατά την παροχή βοήθειας σε θύματα/επιζώσες σεξουαλικής βίας, τη λήψη καταθέσεων/πρώτη επαφή, τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και την αξιολόγηση κινδύνου για την ασφάλεια του θύματος/επιζώσας, βάσει του ισχύοντος νομικού πλαισίου. Λαμβάνει υπόψη του θεμελιώδεις αρχές, όπως ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η αποτροπή δευτερογενούς θυματοποίησης του θύματος, η μη διάκριση και η προστασία των προσωπικών δεδομένων του θύματος/της επιζώσας.

Το παρόν έγγραφο αποτελεί παραδοτέο (παραδοτέο 3.1) για το έργο «InSupport» [Αριθμός προγράμματος: 101195372 — InSupport — CERV-2024-DAPHNE]. Χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» (CERV) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΜΚΟ Symplexis ήταν υπεύθυνη για ολόκληρο το έργο, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού και της ανάπτυξής του.

1. Σκοπός και πλαίσιο

1.1 Σκοπός του Πρωτοκόλλου

Σκοπός του παρόντος πρωτοκόλλου είναι η θέσπιση σαφούς δεσμευτικού και ενιαίου πλαισίου για την άμεση, αποτελεσματική και ανθρωποκεντρική προσέγγιση και αντιμετώπιση περιστατικών σεξουαλικής βίας από τις αρμόδιες αρχές επιβολής του Νόμου. Το Πρωτόκολλο αποσκοπεί στην προστασία της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της γενετήσιας ελευθερίας κάθε προσώπου με απόλυτο σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και αποβλέπει στην πρόληψη επαναθυματοποίησης και κάθε μορφής διάκρισης. Επιπλέον προσβλέπει στην εξασφάλιση αποτελεσματικής και ταχείας διερεύνησης των καταγγελλομένων πράξεων καθώς και στην πλήρη ενημέρωση και υποστήριξη των θυμάτων ως προς τα δικαιώματά

τους. Τέλος αποσκοπεί στην διασφάλιση λογοδοσίας των δραστών μέσω ποινικών διαδικασιών.

1.2 Νομικό και θεσμικό πλαίσιο

Στην Ελλάδα, ο ισχύων Ποινικός Κώδικας προβλέπει τα εγκλήματα κατά της σεξουαλικής ελευθερίας και της γενετήσιας αξιοπρέπειας, στα άρθρα 336 έως και 353. Το παρόν νομικό πλαίσιο ορίζει την **αυτεπάγγελτη δίωξη των αδικημάτων σεξουαλικής βίας**.

Η αυτεπάγγελτη δίωξη των αδικημάτων αυτών σημαίνει ότι η υποβολή μήνυσης, καταγγελίας ή ακόμη και απλής αναφοράς στις αρμόδιες δικωτικές αρχές, όχι μόνο αρκεί αλλά και υποχρεώνει αυτές στην εκκίνηση της διαδικασίας εφαρμογής του νόμου. Παράλειψη ανάληψης των προβλεπόμενων προανακριτικών και υπηρεσιακών ενεργειών, δεν μπορεί να θεμελιωθεί σε ενδεχόμενη απροθυμία του θύματος να προχωρήσει σε επίσημη καταγγελία.

Οι αρμόδιες αστυνομικές Υπηρεσίες (Αστυνομικά Τμήματα, Τμήματα Δίωξης και Εξιχνίασης Εγκλημάτων, Άμεση Δράση κ.α., ανά περίπτωση) έχουν την υποχρέωση να ενεργήσουν άμεσα, όταν πληροφορούνται με οποιονδήποτε τρόπο, για την τέλεση αδικημάτων σεξουαλικής βίας. Ανακοινώνουν χωρίς χρονοτριβή, στον/στην αρμόδιο/α Εισαγγελέα οτιδήποτε πληροφορούνται με κάθε τρόπο για αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπαγγέλτως (άρθρο 38§1 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας). Η ανακοίνωση γίνεται γραπτώς και πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία που υπάρχουν και αφορούν την αξιόποινη πράξη, τους δράστες και τις αποδείξεις (άρθρο 38§3 Κ.Π.Δ.)

Κατά συνέπεια το ελληνικό έννομο σύστημα διαφοροποιείται από αυτό που ισχύει σε αρκετές χώρες (Αγγλία, Γαλλία κ.οκ) όπου το θύμα μπορεί να απευθυνθεί στις δημόσιες αρχές, να υποστηριχθεί σε επίπεδο ψυχολογικό, υγείας, ασφάλειας κτλ., με παράλληλη διασφάλιση των πειστηρίων και τη διατήρηση του δικαιώματος επιλογής για το αν θα προχωρήσει άμεσα ή στο μέλλον σε ποινική διερεύνηση του συμβάντος.

Τα τελευταία χρόνια, ο Ποινικός Κώδικας έχει υποστεί σημαντικές τροποποιήσεις για να ευθυγραμμιστεί με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, δίνοντας έμφαση στην απουσία συναίνεσης (ν. 4619/2019, όπως τροποποιήθηκε με τον ν.4855/2021 και τον ν. 5172/2025).

Ειδικότερα, οι ως άνω προβλέψεις του Ποινικού Κώδικα έχουν ως ακολούθως:

Άρθρο 336 - Βιασμός

1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας εξαναγκάζει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών.
  2. Γενετήσια πράξη είναι η συνουσία και οι ίσης βαρύτητας με αυτήν πράξεις.
  3. Αν η πράξη της παρ. 1 έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού ή είχε ως συνέπεια τον θάνατο του παθόντος ή αν ο παθών είναι ανήλικος, επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη.
  4. Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παρ. 1, τελεί γενετήσια πράξη χωρίς τη συναίνεση του παθόντος, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα (10) έτη.
- ➔ Η σημαντικότερη αλλαγή είναι ότι ο βιασμός ορίζεται πλέον με βάση τη συναίνεση και όχι μόνο τη σωματική βία.

Άρθρο 337 - Προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας

1. Όποιος με χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα, με προτάσεις που αφορούν γενετήσιες πράξεις, με γενετήσιες πράξεις που τελούνται ενώπιον άλλου ή με επίδειξη των γεννητικών του οργάνων, προσβάλλει βάναυσα την τιμή άλλου, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα (1) έτος ή χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση, εκτός αν ο παθών είναι ανήλικος.
2. Με φυλάκιση έως δύο (2) έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι νεότερος των δώδεκα (12) ετών.
3. Ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλων μέσων ή τεχνολογιών πληροφορικής αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε (15) έτη και με χειρονομίες ή προτάσεις, προσβάλλει την τιμή του ανηλίκου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών. Αν επακολούθησε συνάντηση ο ενήλικος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) ετών.
4. Όποιος προβαίνει σε χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα ή διατυπώνει προτάσεις για τέλεση γενετήσιων πράξεων σε πρόσωπο που εξαρτάται εργασιακά από αυτόν ή εκμεταλλεόμενος τη θέση προσώπου που έχει ενταχθεί σε διαδικασία αναζήτησης θέσης εργασίας, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία (3) έτη.
5. Όποιος κοινοποιεί ή αποστέλλει σε άλλον, χωρίς τη συναίνεσή του, με οποιονδήποτε τρόπο ή με τη χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών, πραγματική ή σχεδιασμένη εικόνα ή οπτικό ή οπτικοακουστικό υλικό αποτυπωμένο σε ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό φορέα, που απεικονίζει γεννητικά όργανα, κατά τρόπο που δύναται να προκαλέσει φόβο, ανησυχία ή σοβαρή ψυχολογική βλάβη στο πρόσωπο που λαμβάνει το υλικό αυτό, τιμωρείται με

φυλάκιση έως τρία (3) έτη. Αν το αδίκημα του προηγούμενου εδαφίου διαπράχθηκε κατά ανηλίκου ή προσώπου που φέρει την ιδιότητα δημόσιου εκπροσώπου, δημοσιογράφου ή υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή ο δράστης τελεί σε ιεραρχική σχέση ή σχέση εξάρτησης με το θύμα, συντρέχει ιδιαίτερα επιβαρυντική περίπτωση.

➔ Αφορά δηλαδή περιπτώσεις που δεν φθάνουν στον βιασμό, αλλά προσβάλλουν βάνουσα το άτομο. Δεν διώκονται αυτεπαγγέλτως εκτός αν το θύμα είναι ανήλικο.

Άρθρο 338 - Κατάχρηση ανικάνου προς αντίσταση σε γενετήσια πράξη

1. Όποιος με κατάχρηση της διανοητικής ή σωματικής αναπηρίας άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία ανικανότητάς του να αντισταθεί ενεργεί με αυτόν γενετήσια πράξη τιμωρείται με κάθειρξη.

2. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών.

➔ Περίπτωση κακουρηματική, με αυτεπάγγελτη δίωξη.

Άρθρο 339 - Γενετήσιες πράξεις με ανηλίκους ή ενώπιόν τους

1. Όποιος ενεργεί γενετήσια πράξη με πρόσωπο νεότερο των δεκαπέντε ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη τιμωρείται, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί βαρύτερα με τα άρθρα 342 και 351Α, ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα (12) έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών, β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα (12) έτη, με κάθειρξη.

2. Οι γενετήσιες πράξεις μεταξύ ανηλίκων κάτω των δεκαπέντε (15) ετών δεν τιμωρούνται, εκτός αν η μεταξύ τους διαφορά ηλικίας είναι μεγαλύτερη των τριών (3) ετών, οπότε μπορούν να επιβληθούν μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

3. Όποιος εξωθεί ή παρασύρει ανήλικο, που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε (15) έτη, να παρακολουθεί μέσω χρήσης της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών ή να παρίσταται σε γενετήσια πράξη μεταξύ άλλων, χωρίς να συμμετέχει σε αυτήν, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και χρηματική ποινή αν ο ανήλικος είναι μικρότερος των δεκατεσσάρων (14) ετών και με φυλάκιση έως τρία (3) έτη ή χρηματική ποινή αν έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο (14ο) έτος της ηλικίας του.

➔ Ο νόμος είναι εξαιρετικά αυστηρός εδώ, καθώς θεωρείται ότι ένας ανήλικος (κάτω των 15 ετών) δεν μπορεί νομικά να συναινέσει. Οποιαδήποτε γενετήσια πράξη με παιδί κάτω των 15 ετών αποτελεί κακούργημα, ακόμα και αν δεν

χρησιμοποιήθηκε βία.

Άρθρο 342 - Κατάχρηση ανηλίκων

1. Ο ενήλικος ο οποίος ενεργεί γενετήσιες πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα (14) έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών και χρηματική ποινή,

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα (14) έτη, με κάθειρξη και χρηματική ποινή. Συνιστά επιβαρυντική περίσταση η τέλεση της πράξης της παρ. 1: α) από οικείο, β) από πρόσωπο που συνοικεί με τον ανήλικο ή διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του, γ) από εκπαιδευτικό, παιδαγωγό, γυμναστή ή άλλο πρόσωπο που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο, δ) από πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανηλίκου, ε) από κληρικό με τον οποίο ο ανήλικος διατηρεί πνευματική σχέση, στ) από ψυχολόγο, ιατρό, νοσοκόμο ή από ειδικό επιστήμονα που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο, ζ) από πρόσωπο που καταχράται τη διανοητική ή σωματική αναπηρία του ανηλίκου.

2. Ο ενήλικος ο οποίος απευθύνει χειρονομίες, προτάσεις ή εξιστορεί ή απεικονίζει ή παρουσιάζει πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα σε ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών.

➔ Επιβαρυντικές περιπτώσεις.

Άρθρο 343 - Κατάχρηση σε γενετήσια πράξη

Με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και χρηματική ποινή τιμωρούνται: α) όποιος υποχρεώνει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης, με κατάχρηση σχέσης εργασιακής εξάρτησης οποιασδήποτε φύσης, β) όποιος υποχρεώνει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης, εκμεταλλευόμενος την θέση του παθόντος, ως προσώπου, το οποίο αναζητά εργασία, γ) οι διορισμένοι ή οπωσδήποτε εργαζόμενοι σε φυλακές ή άλλα κρατητήρια, σε αστυνομικές υπηρεσίες, σε σχολές, παιδαγωγικά ιδρύματα, νοσοκομεία, κλινικές ή κάθε είδους θεραπευτικά καταστήματα ή σε άλλα ιδρύματα προορισμένα να περιθάλπουν πρόσωπα που έχουν ανάγκη από βοήθεια αν, με κατάχρηση της θέσης τους, υποχρεώσουν σε γενετήσια πράξη πρόσωπο που έχει εισαχθεί σε αυτά τα ιδρύματα.

➔ Αφορά περιπτώσεις όπου ο δράστης εκμεταλλεύεται τη θέση του (π.χ. γιατρός, δάσκαλος, εργοδότης) ή την αδυναμία του θύματος να αντισταθεί (π.χ. λόγω πνευματικής αναπηρίας ή προσωρινής απώλειας αισθήσεων).

Άρθρο 344 - Έγκληση

Στην περίπτωση του άρθρου 336 η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, αλλά αν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας μπορεί να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη ή, αν αυτή έχει ασκηθεί, να εισαγάγει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, το οποίο μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη εκτιμώντας τη δήλωση του θύματος ότι η δημοσιότητα από την ποινική δίωξη θα έχει συνέπεια τον σοβαρό ψυχικό τραυματισμό του.

Ειδικότερες περιστάσεις τέλεσης των ποινικών αδικημάτων που υποστασιοποιούν τη σεξουαλική βία προσδιορίζονται στο 19^ο Κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα «εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής» καθώς επίσης και σε ειδικούς ποινικούς νόμους όπως ο ν. 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις».

Στο σύγχρονο νομικό πλαίσιο και στον Ποινικό Κώδικα, η σεξουαλική βία και η παρενόχληση μέσω διαδικτύου (**Cyber Sexual Violence**) αντιμετωπίζονται με μεγάλη αυστηρότητα, καθώς οι επιπτώσεις στον ψυχισμό και την τιμή του θύματος μπορεί να είναι εξίσου σοβαρές με τη φυσική βία.

Ακολουθούν οι βασικές μορφές διαδικτυακής σεξουαλικής βίας που προβλέπονται από τον νόμο:

1. Εκδικητική Πορνογραφία (Revenge Porn): Πρόκειται για τη δημοσιοποίηση ή διανομή φωτογραφιών ή βίντεο με σεξουαλικό περιεχόμενο χωρίς τη συναίνεση του εικονιζόμενου προσώπου. Ακόμα και αν το υλικό τραβήχτηκε αρχικά με συναίνεση, η δημοσιοποίησή του χωρίς έγκριση είναι κακούργημα, αν αφορά ανήλικο και σοβαρό πλημμέλημα (ή κακούργημα υπό προϋποθέσεις) αν αφορά ενήλικο. Συχνά γίνεται για εκβιασμό, εκδίκηση μετά από χωρισμό ή ταπείνωση.

2. Σεξουαλικός Εκβιασμός (Sextortion): Όταν κάποιος απειλεί να δημοσιοποιήσει προσωπικό ερωτικό υλικό αν το θύμα δεν ενδώσει σε σεξουαλικές απαιτήσεις ή δεν δώσει χρήματα. Για την ποινική αντιμετώπιση εμπλέκονται διατάξεις για τον εκβιασμό (385 ΠΚ) σε συνδυασμό με τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας.

3. Διαδικτυακή Παρενόχληση (Cyber Harassment/Stalking): Η αποστολή ανεπιθύμητων σεξουαλικών μηνυμάτων, εικόνων (π.χ. «dick pics») ή ο επίμονος σχολιασμός με σεξουαλικά υπονοούμενα στα social media. Εμπίπτει στο Άρθρο 337 ΠΚ (Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας), το οποίο ρητά αναφέρει ότι η προσβολή μπορεί να γίνει και με «χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν γενετήσιες πράξεις».

4. Grooming (Αποπλάνηση παιδιών μέσω διαδικτύου): Η προσέγγιση ανηλίκων

από ενήλικες με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Είναι αυτοτελές έγκλημα που τιμωρείται αυστηρά, ακόμα και αν δεν υπάρξει φυσική επαφή, μόνο και μόνο με την προπαρασκευαστική διαδικασία μέσω διαδικτύου.

1.3 Πεδίο Εφαρμογής

Το παρόν πρωτόκολλο αποσκοπεί στην κάλυψη των περιπτώσεων που δεν έχουν προβλεφθεί με τα ήδη σε ισχύ εφαρμοζόμενα πρωτόκολλα αντιμετώπισης θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικής βίας. Αντικείμενο εφαρμογής είναι οι εγκληματικές πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα, οι οποίες από τη φύση τους απαιτούν άμεση ιατροδικαστική εξέταση και συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων.

1.4 Ορισμοί

Κατά την κείμενη νομολογία¹, αναλυτικότερος ορισμός των υπό εξέταση πράξεων δύναται να περιγραφεί ως ακολούθως:

Για την συγκρότηση του εγκλήματος του βιασμού απαιτούνται: α) εξαναγκασμός κάποιου, ανεξαρτήτως φύλου σε ακούσια συνουσία ή σε επιχείρηση ασελγούς πράξης, που συντρέχει όταν το πρόσωπο, χωρίς την θέλησή του, υποβάλλεται σε συνουσία ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξεως, β) ο εξαναγκασμός του προσώπου αυτού να γίνεται με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου ή με σωματική βία που είναι η φυσική δύναμη η οποία δεν μπορεί ν' αποκρουστεί και που αναγκάζει έτσι κάποιον να υποστεί χωρίς την θέλησή του σαρκική [μίξη] ή να επιχειρήσει ασελγή πράξη.

Ο εξαναγκασμός μπορεί να γίνει και με δύο τρόπους, δηλαδή της απειλής και της σωματικής βίας. Ως ασελγής πράξη νοείται η αντικειμενικώς προσβάλλουσα το κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών, υποκειμενικώς δε κατευθυνόμενη στην ικανοποίηση ή διέγερση της γενετήσιας επιθυμίας, και διακρίνεται από την συνουσία που είναι η συνένωση των γεννητικών μορίων. Υποκειμενικώς απαιτείται δόλος που συνίσταται στη βούληση του δράστη όπως με σωματική βία ή με απειλή ή και με τις δυο μαζί εξαναγκάσει άλλον σε συνουσία ή ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξεως και περιλαμβάνει τη γνώση ότι ο «άλλος» δεν συναινεί στη συνουσία ή σε ασελγή πράξη.

Περαιτέρω, η τέλεση της πράξης από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού διαμορφώνεται ως διακεκριμένη παραλλαγή του βασικού εγκλήματος

---

¹ ΠλημΑθηνών 753/2000, ΑΠ 1028 / 2024

και τιμωρείται αυστηρότερα με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

Ο όρος της «από κοινού» τέλεσης της πράξης προσδιορίζει πάντοτε και αποκλειστικά, σύμφωνα με τις Γενικές Αρχές του Ποινικού Δικαίου, την ύπαρξη συναυτουργίας. Για την θεμελίωση, συνεπώς, του ομαδικού βιασμού αποκλείονται οι άλλες μορφές συμμετοχής, δηλαδή η ηθική αυτουργία και η άμεση ή απλή συνέργεια.

Έτσι είναι διακριτή και η οριοθέτηση του κατά συναυτουργία τελεσθέντος πολυπράκτου εγκλήματος του βιασμού (άρ. 45, 336 παρ. 1 ΠΚ) όταν η πράξη του κάθε συναυτουργού συνιστά μέρος μόνο της αντικειμενικής υποστάσεως, το δε υπόλοιπο μέρος αυτής πραγματώνεται από την πράξη του άλλου συναυτουργού (άλλος τον εξαναγκασμό, άλλος την συνουσία) και του ομαδικού βιασμού (άρ. 336 παρ. 2-1 ΠΚ) που συντελείται όταν καθένας από τους δράστες (δύο ή περισσότερους) τελεί διαδοχικά ή ταυτόχρονα τόσο τον εξαναγκασμό με σωματική βία όσο και την συνουσία ή ασέλγεια.

Ενώ οι μορφές συμμετοχής στον ομαδικό βιασμό καθορίζονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση από το περιεχόμενο του δόλου του δράστη (ΑΠ 25/98, ΠοινΧρ ΜΗ' 663, ΑΠ 1356/97, ΠοινΧρ ΜΗ', 478 Συστηματική Ερμηνεία ΠΚ, η επιβαρυντική περίπτωση του ομαδικού βιασμού, σελ. 39, αριθμός 68 και επόμ., Κονταξής, Ερμηνεία ΠΚ, σελ. 2139). Εξάλλου, έγκλημα κατ' εξακολούθηση είναι το τελούμενο από το ίδιο πρόσωπο και απαρτιζόμενο από περισσότερες ομοειδείς πράξεις που χωρίζονται μεταξύ τους χρονικά αλλά προσβάλλουν το ίδιο έννομο αγαθό και κάθε μία απ' αυτές περιέχει πλήρη τα στοιχεία ενός και του αυτού εγκλήματος, συνδέονται δε μεταξύ τους με την ύπαρξη της ίδιας απόφασης για την εκτέλεσή τους.

2. Θεμελιώδεις αρχές και Δεοντολογία

2.1 Προτεραιότητα στο θύμα – Σεβασμός ανθρωπίνης αξιοπρέπειας

Η ανταπόκριση των αρμοδίων αστυνομικών που θα πρέπει να διέπεται από την Αρχή της «προτεραιότητας στο θύμα». Κάθε ενέργεια αποσκοπεί στην προστασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, λαμβάνοντας υπόψη ότι το άτομο που έχει υποστεί σεξουαλική βία τελεί σε κατάσταση ακραίου ψυχικού τραύματος.

Η προσέγγιση πρέπει να είναι απαλλαγμένη από επικριτική διάθεση, προκαταλήψεις, αμφισβήτηση των λεγομένων του θύματος, και να δημιουργεί ένα περιβάλλον ασφάλειας και εμπιστοσύνης.

Παράδειγμα ορθής πρακτικής

Αντί ο/η αστυνομικός να ξεκινήσει αμέσως με ερωτήσεις για το συμβάν, οφείλει να ρωτήσει: «Υπάρχει κάτι που χρειάζεστε αυτή τη στιγμή για να νιώσετε πιο άνετα; Θέλετε να καθίσουμε σε έναν πιο ήσυχο χώρο;». Η αναμονή σε κοινόχρηστους και πολυσύχναστους χώρους μαζί με άλλους πολίτες ή ακόμη χειρότερα με άλλους κρατούμενους αποτελεί παραβίαση της αξιοπρέπειας και πρέπει να αποφεύγεται αυστηρά.

2.2 Κώδικας Δεοντολογίας

Οι επιλαμβανόμενοι/ες αστυνομικοί οφείλουν να επιδεικνύουν υψηλό επίπεδο επαγγελματισμού, με ενσυναίσθηση και απόλυτη εχεμύθεια. Απαγορεύεται η χρήση εκφοβιστικής γλώσσας ή η άσκηση πίεσης για τη λήψη αποφάσεων.

Απόλυτη προτεραιότητα αποτελεί ο σεβασμός του θύματος και η αποφυγή οποιασδήποτε ενέργειας που θα μπορούσε να προκαλέσει δευτερογενή θυματοποίηση.

Παράδειγμα ορθής πρακτικής

Αποφεύγονται ερωτήσεις τύπου «Γιατί πήγατε εκεί;» ή «Γιατί δεν αντιδράσατε;», οι οποίες υπονοούν συνυπαιτιότητα. Αντίθετα, χρησιμοποιείται λόγος που επικυρώνει το βίωμα: «Είναι κατανοητό που δυσκολεύεστε να θυμηθείτε όλες τις λεπτομέρειες τώρα· το σοκ επηρεάζει τη μνήμη και είμαστε εδώ για να σας βοηθήσουμε με τον δικό σας ρυθμό».

2.3 Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Είναι αυτονόητο ότι όλες οι ενέργειες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της αστυνομικής προανάκρισης, τελούν υπό το απαρασάλευτο καθεστώς της μυστικότητας. Αυτό συνεπάγεται ότι σε καμία περίπτωση δεν είναι επιτρεπτό να «διαρρεύσουν» οποιεσδήποτε πληροφορίες σε τρίτα πρόσωπα ή στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Οι αστυνομικοί υπάλληλοι που εμπλέκονται στη διαχείριση του συμβάντος πρέπει να περιορίζονται στον απολύτως αναγκαίο αριθμό για την επιτυχή έκβασή του. Δεν αποθηκεύονται πληροφορίες, βίντεο, φωτογραφίες, ηχητικά αρχεία σε προσωπικά – ιδιωτικά μέσα όπως κινητά τηλέφωνα ή άλλες ηλεκτρονικές συσκευές, όχι μόνο διότι δεν συντρέχει κανένας απολύτως

υπηρεσιακός ή εν γένει προανακριτικός σκοπός προς τούτο, αλλά και διότι δεν αποκλείεται ακόμη και ακουσίως να κοινοποιηθούν – γνωστοποιηθούν σε άγνωστο αριθμό προσώπων, δεδομένου ότι σπανίως τηρούνται επαρκείς διαβαθμίσεις ασφαλείας απορρήτου σε ιδιωτικές ηλεκτρονικές συσκευές.

Η διαχείριση των πληροφοριών γίνεται υπό το πρίσμα της αυστηρής εμπιστευτικότητας. Τα προσωπικά δεδομένα του θύματος, οι λεπτομέρειες της επίθεσης και τα στοιχεία της ιδιωτικής του ζωής προστατεύονται από το απόρρητο της προανάκρισης και τις διατάξεις του GDPR. Η πρόσβαση στα στοιχεία αυτά επιτρέπεται αποκλειστικά και μόνο στα πρόσωπα που εμπλέκονται θεσμικά στη διερεύνηση της υπόθεσης.

Η διαβίβαση δεδομένων που τηρούνται σε ηλεκτρονική μορφή (φωτογραφίες, βίντεο κτλ.), αποθηκευμένα σε κινητά τηλέφωνα, φορητούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές κ.ο.κ., μεταφέρονται αυτούσια στη Δ/νση Εγκληματολογικών Ερευνών προς αξιολόγηση, υπό την εποπτεία, ενημέρωση και καθοδήγηση της προϊσταμένης Εισαγγελικής Αρχής. Αρχεία από ηλεκτρονικές εφαρμογές μέσω κοινωνικής δικτύωσης και εν γένει οποιαδήποτε πληροφορία αφορώσα καταγγελλόμενο συμβάν σεξουαλικής βίας, αποθηκεύεται σε κατάλληλο ψηφιακό μέσο (usb, dvd) και περιλαμβάνεται στη δικογραφία που θα σχηματιστεί. Τέτοιου είδους στοιχεία δεν αποστέλλονται προς έλεγχο, ούτε υποβάλλονται στην Εισαγγελία μέσω εφαρμογών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

2.4 Μη διάκριση – προσέγγιση με επίκεντρο το θύμα

Το Πρωτόκολλο εφαρμόζεται οριζόντια, χωρίς καμία διάκριση ως προς την καταγωγή ή την κοινωνική κατάσταση ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Η προσέγγιση «με επίκεντρο το θύμα» σημαίνει ότι οι ανάγκες, οι επιθυμίες και η ασφάλεια του θύματος καθοδηγούν τη διαδικασία, εξισορροπώντας τις απαιτήσεις της ποινικής δίωξης με την ψυχοσυναισθηματική του σταθερότητα.

Σε κάθε περίπτωση που συντρέχει άμεσος κίνδυνος σοβαρής βλάβης υγείας ή της ίδιας της ζωής του θύματος, προηγείται η μέριμνα για την ταχύτερη παροχή ιατρικής φροντίδας και σε δεύτερο χρόνο ακολουθεί η προανακριτική διερεύνηση του αδικήματος σεξουαλικής φύσεως που καταγγέλθηκε, ακόμη και αν αυτό συνεπάγεται σοβαρή πιθανότητα απώλειας πειστηρίων.

3. Διαδικασία Πρώτης ανταπόκρισης

3.1 Πρώτη επαφή

Η πρώτη επαφή με το θύμα σεξουαλικής βίας δεν αποτελεί μια απλή διοικητική διαδικασία, αλλά μια κρίσιμη κλινική και ερευνητική παρέμβαση. Ο/Η ενεργών/ούσα υπάλληλος οφείλει κατ' εξοχήν να αναγνωρίσει άμεσα τη δυναμική του τραύματος, η οποία συχνά εκδηλώνεται με την κατάσταση της «τονικής ακινησίας» (tonic immobility).

Η συμπεριφορά αυτή συχνά αναφέρεται στην καθομιλουμένη ως «πάγωμα» και αποτελεί ένα από τα πιο παρεξηγημένα αλλά κρίσιμα φαινόμενα στη διερεύνηση της σεξουαλικής βίας. Πρόκειται για μια ακούσια βιολογική κατάσταση προσωρινής παράλυσης. Δεν αποτελεί επιλογή ή απόφαση του θύματος, αλλά μια αυτόματη απόκριση του στελέχους του εγκεφάλου όταν το άτομο αντιλαμβάνεται ότι ούτε η φυγή (*flight*) ούτε η μάχη (*fight*) είναι εφικτές. Σε κατάσταση ακραίου τρόμου, η αμυγδαλή (το κέντρο φόβου) υπερλειτουργεί και «βραχυκυκλώνει» τον προμετωπιαίο φλοιό (το κέντρο της λογικής). Ο εγκέφαλος μπορεί να φθάσει έως το σημείο να στέλνει σήμα στο σώμα να ακινητοποιηθεί πλήρως, μειώνοντας τους καρδιακούς παλμούς και την αρτηριακή πίεση. Τα αναμενόμενα σε τέτοια κατάσταση συμπτώματα του θύματος είναι η πλήρης αδυναμία κίνησης των άκρων, αδυναμία ομιλίας ή κραυγής, και συχνά μια αίσθηση αποστασιοποίησης (*dissociation*), όπου νιώθει ότι «βλέπει τη σκηνή από ψηλά» ή ότι το σώμα του δεν του ανήκει. Το φαινόμενο του παγώματος είναι η αρχική αναστολή κίνησης για την αξιολόγηση του κινδύνου (σαν το ελάφι μπροστά στα φώτα). Είναι προσωρινή και προηγείται της μάχης ή της φυγής. Η τονική ακινησία είναι η τελική κατάσταση παράλυσης που συμβαίνει **κατά τη διάρκεια** της επίθεσης. Το σώμα είναι δύσκαμπτο, τα μάτια μπορεί να είναι κλειστά ή σταθερά σε ένα σημείο, και υπάρχει πλήρης απώλεια του εκούσιου ελέγχου των μυών.

Τα ανωτέρω έχουν σημασία για την αστυνομική προανάκριση διότι η κατανόησή τους αλλάζει άρδην την αντιμετώπιση του θύματος, τον τρόπο λήψης της κατάθεσης και την αξιολόγηση των αποδείξεων:

- **Κατάρριψη του μύθου της αντίστασης:** Η απουσία σωματικών τραυμάτων (αμυχές, μώλωπες) στο θύμα ή στον δράστη συχνά παρερμηνεύεται ως «συναίνεση». Η τονική ακινησία εξηγεί επιστημονικά γιατί ένα θύμα δεν πάλεψε, δεν γρατζούνισε και δεν φώναξε, παρόλο που δεν ήθελε τη σεξουαλική επαφή.
- **Διαχείριση της «ασυνάρτητης» κατάθεσης:** Λόγω της κατάστασης αυτής, η μνήμη αποθηκεύεται κατακερματισμένα. Το θύμα μπορεί να θυμάται με απίστευτη λεπτομέρεια τη μυρωδιά του δράστη ή έναν ήχο στο δωμάτιο, αλλά να αδυνατεί να

προσδιορίζει τη χρονική διάρκεια της επίθεσης.

- **Πρόβλεψη πυροδοτών:** Αποφυγή συμπεριφορών που μπορεί να θυμίζουν την επίθεση, όπως παραδείγματος χάριν το έντονο / αυστηρό / αγέρωχο ύφος. Καθώς επίσης και για την εξέλιξη – πορεία της ποινικής διαδικασίας στα επόμενα στάδια, αφού η επίκληση και απόδειξη της τονικής ακινησίας από ειδικούς μάρτυρες (ιατροδικαστές, ψυχολόγους) είναι καθοριστική για:
- **Την τεκμηρίωση της έλλειψης συναίνεσης:** Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και το σύγχρονο Ποινικό Δίκαιο, η συναίνεση πρέπει να δίνεται οικειοθελώς. Η βιολογική παράλυση ακυρώνει κάθε έννοια συναίνεσης, ακόμα κι αν το θύμα παρέμεινε «σιωπηλό».
- **Την εξάλειψη του Victim Blaming:** Η γνώση ότι η ακινησία ήταν μια ακούσια βιολογική απόκριση απαλλάσσει το θύμα από το δυσβάσταχτο βάρος των ενοχών («Γιατί δεν αντέδρασα;»), το οποίο συχνά οδηγεί σε μετατραυματική κατάθλιψη και άρνηση συνεργασίας με τις αρχές.

Παραδείγματα διαχείρισης θύματος

α) λανθασμένη προσέγγιση: «Αφού δεν σας κρατούσε τα χέρια, γιατί δεν τον σπρώξατε;» (Ερώτηση που προκαλεί δευτερογενή θυματοποίηση). β) Ορθή (Τραυματοκεντρική) προσέγγιση: «Πολλοί άνθρωποι σε τέτοιες στιγμές νιώθουν ότι το σώμα τους δεν τους υπακούει ή ότι δεν μπορούν να κουνηθούν. Θέλετε να μου περιγράψετε τι νιώθατε στο σώμα σας εκείνη την ώρα;».

Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει στο θύμα να περιγράψει την πραγματική του κατάσταση, παρέχοντας στον εισαγγελέα το απαραίτητο υλικό για την αξιολόγηση της καταγγελίας.

Υποδοχή

Η υποδοχή επιβάλλεται να πραγματοποιείται σε χώρο που διασφαλίζει την απόλυτη ακουστική και οπτική απομόνωση, μακριά από κοινόχρηστους χώρους αναμονής, κρατητήρια ή γραφεία με έντονη υπηρεσιακή κίνηση.

Ο/Η Αστυνομικός που επιλαμβάνεται της υπόθεσης συστήνεται με το ονοματεπώνυμο και τον βαθμό του, εξηγώντας με σαφήνεια τον ρόλο του. Πρέπει να καταστεί σαφές στο θύμα ότι βάσει του ελληνικού Ποινικού Κώδικα, η διαδικασία κινείται αυτεπάγγελτα. Αυτό απαιτεί υψηλό επίπεδο επαγγελματισμού, ώστε η υποχρεωτικότητα της δίωξης να μην εκληφθεί ως καταναγκασμός, αλλά ως κρατική εγγύηση προστασίας και απονομής δικαιοσύνης.

Παράδειγμα ορθής συμπεριφοράς

Ο υπάλληλος, αντί να ζητήσει άμεσα τα στοιχεία ταυτότητας, ξεκινά με τη φράση: «Ονομάζομαι [Βαθμός/Όνομα] και βρίσκομαι εδώ για να διασφαλίσω την ασφάλειά σας και να ξεκινήσω τις προβλεπόμενες νόμιμες ενέργειες. Κατανοώ ότι βρίσκεστε σε δύσκολη θέση, αλλά η πολιτεία οφείλει να παρέμβει άμεσα για την προστασία σας και τη διερεύνηση του περιστατικού». Εάν το θύμα συνοδεύεται από τρίτο πρόσωπο, ο υπάλληλος οφείλει να αξιολογήσει αν η παρουσία αυτή λειτουργεί υποστηρικτικά ή αν ασκείται κάποιου είδους πίεση, απομονώνοντας το θύμα για μια σύντομη πρώτη εκτίμηση.

Το παρόν πρωτόκολλο χωρίς να ταυτίζεται με την κατεύθυνση της θυματοκεντρικής (victim-centered) προσέγγισης ή της τραυματοκεντρικής (trauma-informed) προσέγγισης επιχειρεί να λάβει υπόψη της, να υιοθετήσει και να αξιοποιήσει σε επιχειρησιακό επίπεδο, τις βέλτιστες πρακτικές αμφοτέρων των θεωρήσεων, στο πλαίσιο πάντοτε του ισχύοντος νομικού πλαισίου και των υφιστάμενων δυνατοτήτων των κρατικών φορέων και των δομών τους.

Κατά συνέπεια, από την πρώτη επαφή των αστυνομικών υπαλλήλων με το θύμα, το ζητούμενο δεν είναι απλώς μια «ευγενική» συμπεριφορά, αλλά η ενσυνείδητη απόφαση ότι έχουν να διαχειριστούν κατάσταση στην οποία πρωταγωνιστεί ένα πρόσωπο που φέρει βαρύ τραύμα, ικανό να αναδιαμορφώσει τη λειτουργία του εγκεφάλου, τη μνήμη και τη συμπεριφορά του.

Για την επιτυχή έκβαση οφείλουν να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα αναφορικά με το θύμα:

- Δεν αντιμετωπίζεται ως συνηθισμένος πολίτης που προσήλθε στην Υπηρεσία για τετριμμένους λόγους, αλλά ως πρόσωπο που έχει απόλυτη ανάγκη υποστήριξης, σεβασμού των δικαιωμάτων του. Προτεραιότητα είναι οι δικές του ανάγκες και η ενδυνάμωση του προς το σκοπό της επαναπόκτησης της αυτονομίας του, μετά από μία ακραία παραβίαση της ελευθερίας του.
- Δεν έχουμε μπροστά μας έναν ακόμη δράστη εγκλήματος που συνελήφθη επ' αυτοφώρω να παραβιάζει το νόμο, ως εχθρός της έννομης τάξης, αλλά έναν άνθρωπο που αναζητά καταφύγιο ασφάλειας σωματικής, ψυχικής και συναισθηματικής.
- Το θύμα δεν αντιμετωπίζεται ψυχρά ως «αντικείμενο» συλλογής αποδεικτικών στοιχείων και πειστηρίων, αλλά ο κύριος δρων που ενημερώνεται ορθά, κατανοεί και συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων. Κάθε βήμα εξηγείται εκ των προτέρων, ώστε να μην υπάρχουν αιφνιδιασμοί, αυξάνοντας την εμπιστοσύνη και τη διαφάνεια.

- Το θύμα βοηθείται στην αποκατάσταση της αξιοπρέπειάς του και της ιδιωτικότητάς του, δεν εκτίθεται σε κοινή θέα, και οι πληροφορίες διαχειρίζονται σε κλίμα απόλυτης εχεμύθειας.
- Τα πρόσωπα που θα κληθούν κατά περίπτωση να συνδράμουν έχουν λόγο να βρίσκονται στο χώρο, και δεν μπαινοβγαίνουν για περιέργεια.
- Δεν ασκείται πίεση, για την άκαιρη επιτάχυνση της διαδικασίας. Ο/Η αστυνομικός μπορεί να ρωτήσει «Θέλετε να προχωρήσουμε τώρα στη λήψη της κατάθεσης ή χρειάζεστε λίγο χρόνο να ξεκουραστείτε πρώτα;».
- Επιδιώκεται η συνεργασία, η εξουσία μετατοπίζεται από τον «παντογνώστη» υπάλληλο στο ίδιο το άτομο. Το θύμα αντιμετωπίζεται ως συνεργάτης στη διερεύνηση της δικής του υπόθεσης.
- Υποστηρίζεται το θύμα να μην νιώθει ενοχές για τις «αδυναμίες» του, ο/η αστυνομικός αναγνωρίζει τη δυσκολία της κατάστασης, χωρίς να γίνεται συναισθηματικός, χρησιμοποιώντας φράσεις όπως «Είναι κατανοητό που δυσκολεύεστε να θυμηθείτε αυτή τη λεπτομέρεια τώρα, ο εγκέφαλος συχνά αντιδρά έτσι σε έντονο στρες» (επικυρωτικές διαπιστώσεις).
- Διευκολύνεται το θύμα με τη χρήση ανοικτού τύπου ερωτήσεων, σαφώς όχι ελεγκτικών, όπως «Πείτε μου τι θυμάστε» και όχι «Γιατί δεν φωνάξατε;».
- Επιδιώκεται η μετάβαση από το «Τι έκανες;», στο «Τι σου συνέβη;». Σε μια κλασική ανάκριση ο ερευνητής/η ερευνήτρια αναζητά αντιφάσεις, κενά και ασάφειες, στην προκειμένη περίπτωση χειριστής/ η χειρίστρια του περιστατικού λειτουργεί ως διευκολυντής/ντρια της μνήμης του θύματος.
- Αναζητούνται τρόποι που θα ενδυναμώσουν το θύμα και θα το κάνουν να νιώσει ότι έχει επιλογές. Το έγκλημα της σεξουαλικής βίας είναι μια πράξη απόλυτης αφαίρεσης ελέγχου. Η προσέγγιση αυτή προσπαθεί να επιστρέψει τον έλεγχο στο θύμα (π.χ. «Θέλετε να κάνουμε ένα διάλειμμα;», «Θέλετε να καθίσουμε σε αυτή την καρέκλα ή στον καναπέ;»).
- Δεν τίθεται το θύμα σε θέση άμυνας, αλλά υποστηρίζεται για να παραμείνει στο παρόν, ενεργό και να μην «αποσυνδεθεί», αποστασιοποιηθεί από την διαδικασία. Ο/Η αστυνομικός δεν θα πει «Γιατί δεν θυμάστε την ώρα;», αλλά θα διατυπώσει το ίδιο ζήτημα με διαφορετικό τρόπο «Είναι φυσιολογικό να μην θυμάστε τη σειρά των γεγονότων τώρα· πείτε μου για τις αισθήσεις σας, τι μυρίσατε ή τι ακούσατε». Η κατακερματισμένη μνήμη είναι σύνηθες και καθόλου σπάνιο φαινόμενο. Το θύμα μπορεί να θυμάται έντονα οσμές ή ήχους (αισθητηριακές μνήμες), αλλά να δυσκολεύεται στη χρονολογική σειρά των γεγονότων. Ο/Η επαγγελματίας που εστιάζει στο τραύμα δεν εκλαμβάνει τα κενά μνήμης ως «ψέμα», αλλά ως σύμπτωμα που προήλθε εξ αυτού (του τραύματος).
- Στόχος είναι ο σεβασμός της αξιοπρέπειας του θύματος και ταυτοχρόνως να επιτευχθεί ο στόχος ότι η μαρτυρία θα είναι αξιόπιστη και δικαστικά αξιοποιήσιμη παρά το σοκ. Τυχόν πάγωμα ή σύγχυση και ταραχή δεν υποδηλώνουν μονοσήμαντα ένδειξη ψεύδους.

Σε αυτό το πλαίσιο η προανάκριση δεν καθίσταται «χαριστική» προς το θύμα, αλλά

διερευνητικά αποτελεσματικότερη. Το θύμα που θα νιώσει ασφάλεια και ότι δεν δέχεται επίκριση ή ακόμη δυσμενέστερα κατάκριση, θα παρέχει ακριβέστερες και περισσότερες πληροφορίες, έχει αυξημένες πιθανότητες να παραμείνει ενεργό έως το τέλος της δικαστικής διαδικασίας (λιγότερες ανακλήσεις καταγγελιών ή παραιτήσεις από τη συνεργασία) και αποδίδει καλύτερα ως μάρτυρας στο ακροατήριο, καθώς έχει ξεκινήσει η διαδικασία επούλωσης νωρίτερα, με τα θεμέλια να έχουν τεθεί από τα πρώτα πρώτα βήματα της επαφής με τις κρατικές υπηρεσίες.

Στην ελληνική πραγματικότητα όπου η ποινική δίωξη είναι αυτεπάγγελτη, η προσέγγιση αυτή είναι η μόνη ασπίδα απέναντι στη δευτερογενή θυματοποίηση, καθώς διασφαλίζει ότι η κρατική παρέμβαση θα λειτουργήσει ως θεραπευτικός και αποκαταστατικός μηχανισμός και όχι ως μια δεύτερη «επίθεση» στον ψυχισμό του ατόμου.

3.2 Πρώτες βοήθειες και ασφάλεια

Η προτεραιότητα της σωματικής ακεραιότητας έναντι της δικονομικής τυπικότητας είναι αδιαπραγμάτευτη. Ο ερευνητής/ Η ερευνήτρια οφείλει να διενεργήσει μια άμεση, μη παρεμβατική οπτική εκτίμηση για τυχόν απειλητικά για τη ζωή τραύματα ή εσωτερικές κακώσεις. Η ιατρική σταθεροποίηση (εφόσον απαιτείται) προηγείται της εγκληματολογικής εξέτασης. Εάν το άτομο παρουσιάζει συμπτώματα σοκ (τρέμουλο, ωχρότητα, ταχυκαρδία), η κλήση του ΕΚΑΒ είναι το πρώτο βήμα, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται ότι ο δράστης δεν έχει πλέον πρόσβαση στο θύμα.

Η ψυχολογική σταθεροποίηση απαιτεί τη δημιουργία ενός «περιβάλλοντος ελέγχου» για το θύμα. Ο/Η αστυνομικός πρέπει να ενημερώσει το άτομο για τις ενέργειες που θα ακολουθήσουν, αποφεύγοντας τον αιφνιδιασμό. Είναι κρίσιμο να αποτραπεί το θύμα από ενέργειες που καταστρέφουν βιολογικό υλικό (πλύσιμο, αλλαγή ενδυμάτων, κατανάλωση τροφής/υγρών σε περιπτώσεις στοματικής διείσδυσης), εξηγώντας όμως τον λόγο με σεβασμό και χωρίς να προκαλείται επιπλέον άγχος.

Παράδειγμα ορθής πρακτικής

Εάν το θύμα ζητήσει επίμονα να πλυθεί λόγω του αισθήματος «ρύπανσης», ο/η υπάλληλος απαντά με σταθερότητα και ενσυναίσθηση: «Κατανοώ πλήρως την ανάγκη σας να καθαριστείτε. Ωστόσο, είναι απαραίτητο για τη δικογραφία και την ταυτοποίηση του υπευθύνου να μεταβείτε πρώτα στον ιατροδικαστή. Κάθε βιολογικό ίχνος που φέρετε αυτή τη στιγμή είναι το πιο ισχυρό αποδεικτικό στοιχείο

που διαθέτουμε».

Συμπερασματικά, εφόσον δεν συντρέχει άμεσος και εμφανής κίνδυνος για τη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα του θύματος, έχει σταθεροποιηθεί με τις ελάχιστες δυνατές παρεμβάσεις που θα οδηγούσαν στην απώλεια αποδεικτικών στοιχείων, επιδιώκεται η ταχύτερη δυνατή παραπομπή στην ιατροδικαστική υπηρεσία.

3.3 Ενημέρωση δικαιωμάτων

Στο ελληνικό σύστημα, όπου η καταγγελία σεξουαλικής βίας ενεργοποιεί την αυτεπάγγελτη δίωξη, η ενημέρωση του θύματος πρέπει να είναι εξαιρετικά σαφής. Ο/Η αστυνομικός υπάλληλος οφείλει να εξηγήσει στο θύμα ότι η διαδικασία δεν μπορεί να ανακληθεί και ότι η μαρτυρία του είναι θεμελιώδης.

Εφόσον το θύμα είναι αλλοδαπής προελεύσεως και δεν μιλάει, κατανοεί, γράφει την ελληνική γλώσσα θα πρέπει να εξασφαλιστεί το δικαίωμα σε διερμηνεία, καθώς επίσης και να διευκολυνθεί η επικοινωνία με τις αρχές εκπροσώπησης στην Ελλάδα της πατρίδας του (πρεσβεία, προξενείο).

Η ενημέρωση πρέπει να καλύπτει και το στάδιο της ιατροδικαστικής εξέτασης, εξηγώντας ότι πρόκειται για μια διαδικασία συλλογής πειστηρίων που θα χρησιμοποιηθούν στο δικαστήριο. Η ενημέρωση για τα δικαιώματα βοηθά το θύμα να ανακτήσει μια αίσθηση ελέγχου επί της διαδικασίας, μειώνοντας το αίσθημα της μοναξιάς και έλλειψης βοήθειας που προκαλεί το έγκλημα.

Παράδειγμα ορθής πρακτικής

Ο/Η αστυνομικός ενημερώνει «Έχετε το δικαίωμα να εκπροσωπηθείτε από δικηγόρο και να ζητήσετε συνδρομή ψυχολόγου κατά τη διάρκεια της κατάθεσής σας². Επίσης, δικαιούστε να ορίσετε δικό/ή σας ιατροδικαστή ως τεχνικό

² Για μάρτυρες θύματα εμπορίας ανθρώπων σύμφωνα με το άρθρο 228 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019): « 1. Κατά την εξέταση ως μάρτυρα του θύματος των πράξεων που αναφέρονται στα άρθρα 323Α, 336, στην παρ. 4 του άρθρου 337, στα άρθρα 338, 343, 345 και στην παρ. 3 του άρθρου 349 ΠΚ διορίζεται και παρίσταται, ως πραγματογνώμων, ψυχολόγος ή ψυχίατρος, χωρίς να εφαρμόζονται κατά τα λοιπά τα άρθρα 204 έως 208. 2. Ο ψυχολόγος ή ο ψυχίατρος προετοιμάζει τον παθόντα για την εξέταση, συνεργαζόμενος προς τούτο με τους προανακριτικούς υπαλλήλους και με τους δικαστικούς λειτουργούς. Για το σκοπό αυτόν χρησιμοποιεί κατάλληλες διαγνωστικές μεθόδους, αποφαίνεται για την αντιληπτική ικανότητα και την ψυχική κατάσταση του παθόντα και διατυπώνει τις διαπιστώσεις του σε γραπτή έκθεση που αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της δικογραφίας. Κατά την εξέταση παρίσταται ο ψυχίατρος ή ο ψυχολόγος και ο παθών μπορεί να συνοδεύεται από τον νόμιμο εκπρόσωπό του, εκτός αν ο ανακριτής απαγορεύσει την παρουσία του προσώπου αυτού με αιτιολογημένη απόφαση του για σπουδαίο

σύμβουλο. Θέλετε να επικοινωνήσουμε με κάποιο πρόσωπο της εμπιστοσύνης σας;».

4. Δικονομικές ενέργειες

4.1 Λήψη κατάθεσης & αποτροπή δευτερογενούς θυματοποίησης

Η λήψη της ένορκης εξέτασης αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της προανάκρισης. Ο ερευνητής/Η ερευνήτρια πρέπει να εφαρμόζει τη μέθοδο της «ανοικτής αφήγησης», επιτρέποντας στο θύμα να περιγράψει τα γεγονότα με τον δικό του ρυθμό, χωρίς διακοπές για διευκρινίσεις που μπορούν να αποπροσανατολίσουν τη μνήμη. Η χρήση βιντεοσκόπησης, όπου προβλέπεται (περιπτώσεις ανηλίκων θυμάτων), είναι η βέλτιστη πρακτική για την αποφυγή πολλαπλών εξετάσεων.

Οι αστυνομικοί που θα εμπλακούν στο χειρισμό της υπόθεσης προ του/της Αξιωματικού που θα τεθεί επικεφαλής του σχηματισμού της ποινικής δικογραφίας, οφείλουν να περιοριστούν στα στοιχειώδη και να μην εισέλθουν πολλαπλά πρόσωπα σε λεπτομέρειες. Η επανάληψη δια μακρών όλου του ιστορικού πρώτα στον/στην Αξιωματικό Υπηρεσίας, έπειτα σε έτερο/η βαθμοφόρο και στο τέλος στους/στις προανακριτικούς/ές υπαλλήλους που θα λάβουν την κατάθεση, δημιουργεί πίεση στο θύμα, αναζωπύρωση των τραυματικών βιωμάτων και άσκοπη ταλαιπωρία και καταπόνησή του.

Κατά τη λήψη της κατάθεσης ο/η υπάλληλος πρέπει να εντοπίζει λεπτομέρειες που

λόγο, ιδίως σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων ή ανάμειξης του προσώπου αυτού στην ερευνώμενη πράξη. Η παρ. 3 (F1) του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζεται αναλόγως. 3. Η κατάθεση του παθόντα συντάσσεται εγγράφως και καταχωρίζεται και σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο, όταν αυτό είναι δυνατόν. Η ηλεκτρονική προβολή της κατάθεσης του παθόντα αντικαθιστά τη φυσική παρουσία του στα επόμενα στάδια της διαδικασίας. 4. Αν δεν είναι δυνατή η ηλεκτρονική προβολή της, η γραπτή κατάθεση του παθόντα αναγιγνώσκεται στο ακροατήριο. 5. Μετά την εισαγωγή της υπόθεσης που αφορά σε πράξεις της παρ. 1 στο ακροατήριο, ο εισαγγελέας ή οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν από τον πρόεδρο του δικαστηρίου την εξέταση του παθόντα, αν δεν έχει εξεταστεί στην ανάκριση ή πρέπει να εξεταστεί συμπληρωματικά. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η εξέταση του παθόντα γίνεται με βάση ερωτήσεις που έχουν τεθεί σαφώς, χωρίς την παρουσία των διαδίκων, στον τόπο όπου αυτός βρίσκεται, από ανακριτικό υπάλληλο που τον διορίζει ο δικαστής που διέταξε την εξέταση. Σε κάθε περίπτωση, στις αξιόποινες πράξεις της παρ. 1 πλην εκείνης του άρθρου 323Α ΠΚ, το δικαστήριο με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση, μπορεί να ζητήσει την εξέταση με φυσική παρουσία του ενήλικου παθόντα, με την τήρηση των διατυπώσεων του άρθρου 330 ΚΠΔ, αν κρίνεται απολύτως αναγκαία για την ανεύρεση της αλήθειας. Οι παρ. 1 και 2 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις αυτές. 6. Οι παρ. 2 και 3 του άρθρου 68 του ν. 4478/2017 (F2) εφαρμόζονται αναλόγως και επί ενήλικων θυμάτων των αναφερομένων στην παρ. 1 πράξεων. Στην περίπτωση αυτή η κοινωνική έρευνα μπορεί να διεξαχθεί και από κοινωνικούς λειτουργούς δήμων ή περιφερειών.» **Καθώς και στις περιπτώσεις ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικής βίας** (βλ. άρθρο 227§3 Κ.Π.Δ. και άρθρο 68§§2,3 του ν. 4478/2017).

αφορούν τη χρήση βίας, την απειλή, τον εξαναγκασμό και την τεκμηρίωση της «έλλειψης συναίνεσης». Η γλώσσα του σώματος του ερευνητή/της ερευνητριάς πρέπει να εκπέμπει προσοχή και ουδετερότητα. Η κατάθεση πρέπει να περιλαμβάνει πληροφορίες για τη συμπεριφορά του δράστη πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την πράξη, καθώς και τυχόν λεκτικές απειλές που εκτοξεύθηκαν.

Παράδειγμα ορθής συμπεριφοράς

Ο/Η προανακριτικός/ή υπάλληλος αποφεύγει ερωτήσεις που υπονοούν αμφισβήτηση, όπως «Είστε σίγουρος/η ότι έγινε έτσι;». Αντίθετα, χρησιμοποιεί φράσεις όπως: «Περιγράψτε μου όσο πιο αναλυτικά μπορείτε τι συνέβη όταν...» ή «Τι θυμάστε να λέει ο δράστης εκείνη τη στιγμή;». Εάν το θύμα παρουσιάσει συναισθηματική φόρτιση, ο/η αστυνομικός διακόπτει την κατάθεση προσωρινά, προσφέρει χρόνο για ανάκαμψη και σημειώνει στην έκθεση τη συναισθηματική κατάσταση ως μέρος της κλινικής εικόνας του θύματος.

Ακολουθούν χαρακτηριστικά παραδείγματα που πρέπει να αποφεύγονται πάση θυσία:

1. Ερωτήσεις που υπονοούν συνυπαιτιότητα (Victim Blaming)

Όταν κατά τη λήψη της κατάθεσης το αστυνομικό προσωπικό επικεντρώνεται στις επιλογές του θύματος αντί για τις πράξεις του δράστη. Ερωτήσεις όπως «Γιατί είχατε καταναλώσει αλκοόλ;» ή «Γιατί επιλέξατε να περπατήσετε από εκείνο το σκοτεινό σημείο;» μεταθέτουν το βάρος της ευθύνης στο θύμα, ενισχύοντας το αίσθημα ντροπής και ενοχής.

2. Ακατάλληλο περιβάλλον αναμονής και εξέτασης

Η αναμονή του θύματος σε κοινόχρηστους χώρους αστυνομικών τμημάτων ή νοσοκομείων, όπου εκτίθεται στα βλέμματα τρίτων ή, ακόμη χειρότερα, έρχεται σε οπτική επαφή με τον δράστη ή συγγενείς του. Η έλλειψη ιδιωτικότητας παραβιάζει την αξιοπρέπεια και αυξάνει τα επίπεδα του μετατραυματικού στρες.

3. Αμφισβήτηση της αξιοπιστίας λόγω «παγωμένης» αντίδρασης

Όταν οι αρχές ερμηνεύουν τη συναισθηματική αποστασιοποίηση ή την ηρεμία

του θύματος ως ένδειξη ψεύδους. Από ψυχολογική σκοπιά, αυτό είναι συχνά μηχανισμός άμυνας (dissociation). Η αντιμετώπιση του θύματος με καχυποψία επειδή δεν «κλαίει αρκετά» αποτελεί κλασικό παράδειγμα δευτερογενούς κακοποίησης.

4. Πολλαπλές και επαναλαμβανόμενες καταθέσεις

Η αναγκαιότητα να περιγράψει το θύμα το τραυματικό γεγονός ξανά και ξανά σε διαφορετικούς/ές υπαλλήλους (αξιωματικό υπηρεσίας, προανακριτικό υπάλληλο, ιατροδικαστή, εισαγγελέα). Κάθε επανάληψη αναγκάζει τον εγκέφαλο να βιώσει εκ νέου το τραύμα (re-traumatization), ειδικά όταν δεν υπάρχει ενιαίο πρωτόκολλο διαχείρισης.

5. Χρησιμοποίηση του σεξουαλικού παρελθόντος στην προανάκριση

Κατά το στάδιο της προανάκρισης (αλλά και σε μεταγενέστερα στάδια), η προσωπική ζωή του θύματος (π.χ. εκδιδόμενο πρόσωπο που υπέστη επίθεση) ή γενικώς προηγούμενες σχέσεις με περισσότερους συντρόφους, δεν συνεπάγονται δικαίωμα του θύτη να κακοποιήσει το θύμα. Η τακτική του ηθικού υποβιβασμού του θύματος για την αμνήστευση και δικαιολόγηση του δράστη, δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση.

6. Μη άρτια διενέργεια της προανάκρισης

Ελλείψεις ουσιωδών προανακριτικών ενεργειών, μη έγκαιρη και έγκυρη λήψη πειστηρίων, καθυστερημένη παραπομπή - πρόσβαση σε ιατροδικαστική εξέταση, μη επαρκής διερεύνηση της καταγγελίας, αποτυχία εξέτασης μαρτύρων που στη συνέχεια αναχώρησαν για το εξωτερικό (τουρίστες), έχουν δυσμενή επίπτωση στην εξέλιξη της υπόθεσης. Σε συνδυασμό με τη χρόνια παθογένεια της ελληνικής πολιτείας με τις υπερβολικές καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης, έχουν ως αποτέλεσμα να κρατούν το θύμα σε μια «ομηρία» του παρελθόντος. Η αδυναμία του συστήματος να κλείσει την υπόθεση εγκαίρως εμποδίζει την ψυχολογική ίαση και την οριστική μετάβαση του ατόμου από την κατάσταση του «θύματος» σε αυτή του «επιζώντος/επιζώσας».

7. Έλλειψη ενημέρωσης για την πορεία της υπόθεσης

Όταν το θύμα αγνοείται από τις αρχές μετά την καταγγελία και δεν ενημερώνεται

για την αποφυλάκιση του δράστη ή την πορεία των ερευνών. Αυτό δημιουργεί ένα αίσθημα απόλυτης αβοηθησίας και την εντύπωση ότι η πολιτεία αδιαφορεί για την προσωπική του ασφάλεια.

8. Πίεση για «συμφιλίωση» ή υποτίμηση του περιστατικού

Σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής σεξουαλικής βίας, όταν το περιβάλλον ή ακόμα και οι αρχές προτρέπουν το θύμα «να τα βρει» με τον δράστη για χάρη της οικογένειας ή επειδή «ήταν μια κακή στιγμή». Η υποτίμηση της σοβαρότητας της πράξης ακυρώνει την εμπειρία του θύματος και το αφήνει εκτεθειμένο σε νέο κύκλο βίας.

9. Παραβίαση της ανωνυμίας από τα ΜΜΕ, παραβίαση της μυστικότητας της προανάκρισης

Η δημοσιοποίηση λεπτομερειών που φωτογραφίζουν την ταυτότητα του θύματος ή η συγκλονιστική περιγραφή των λεπτομερειών της βίας για λόγους τηλεθέασης. Ο κοινωνικός διασυρμός και τα σχόλια στον ψηφιακό χώρο (social media) αποτελούν μια σύγχρονη και ιδιαίτερα επιθετική μορφή δευτερογενούς θυματοποίησης.

Τυχόν διαρροή στα μέσα ενημέρωσης, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες, φωτογραφιών ή/και βίντεο με λεπτομέρειες της διερευνώμενης υπόθεσης, από αστυνομικό που έχει εμπλακεί στο χειρισμό της, προκαλεί βαρύτερες συνέπειες διαπόμπευσης του θύματος και εξευτελισμού του όχι μόνο στην κοινή γνώμη, αλλά και στο στενότερο περιβάλλον του (οικογενειακό, επαγγελματικό, κοινωνικό). Τέτοια πράξη απειλείται με βαρύτερες ποινικές και πειθαρχικές συνέπειες για τον δράστη της.

4.2 Συλλογή αποδεικτικών στοιχείων

Η διαχείριση των πειστηρίων σε περιστατικά σεξουαλικής βίας αποτελεί μια «αλυσίδα» που αν σπάσει σε οποιοδήποτε σημείο, μπορεί να οδηγήσει στην αθώωση ενός ενόχου ή στην αδυναμία ταυτοποίησης του δράστη.

Στην Ελλάδα προς το παρόν δεν έχουν θεσμοθετηθεί και προβλεφθεί νομικά η χρήση «Κυτίου Σεξουαλικής Επίθεσης» (Sexual Assault Evidence Kit - SAEK), ούτε έχουν ιδρυθεί Κέντρα Παραπομπής για τη Σεξουαλική Βία (Sexual Assault Referral Centre –

SARC). Κατά συνέπεια η αρμοδιότητα για τη λήψη πειστηρίων που μπορούν να ληφθούν έπειτα από ιατροδικαστική εξέταση, εξακολουθεί να αποτελεί αποκλειστική υποχρέωση (και δικαίωμα) της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας.

Υπό αυτές τις συνθήκες αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για τις αστυνομικές αρχές που θα επιληφθούν η άμεση και κατά απόλυτη προτεραιότητα παραπομπή του θύματος στην αρμόδια ιατροδικαστική αρχή και η διευκόλυνσή του στην απρόσκοπτη πρόσβαση στη σχετική Υπηρεσία.

Μέχρι να καταστεί εφικτή η διενέργεια της ιατροδικαστικής εξέτασης, το θύμα καθοδηγείται ώστε να μειωθεί ή και να αποτραπεί ο κίνδυνος απώλειας αποδεικτικών στοιχείων. Επί παραδείγματι:

- **Μαλλιά & χτένισμα:** το θύμα δεν πρέπει να χτενιστεί ή να διορθώσει το χτένισμά του για να βελτιώσει την εικόνα του ή να απομακρύνει ξένες τρίχες από τα ρούχα με το χέρι. Στόχος η διατήρηση της ακαταστασίας, διότι το χτένισμα αποτελεί ένδειξη πάλης.
- **Νύχια & χέρια:** το θύμα δεν πρέπει να πλύνει τα χέρια του ή να καθαρίσει/κόψει τα νύχια του λόγω αισθήματος ρύπανσης. Στόχος η συλλογή DNA πάλης, με τη λήψη επιχρισμάτων κάτω από τα νύχια, κάνοντας χρήση ξεχωριστής αποστειρωμένης μπατονέτας για κάθε χέρι. Αν υπάρξει σπασμένο νύχι θα συλλεχθεί από τον/την Ιατροδικαστή ως αυτοτελές πειστήριο, καθώς φέρει συχνά ικανή ποσότητα δέρματος του δράστη.
- **Στοματική κοιλότητα:** το θύμα δεν πρέπει να χρησιμοποιήσει στοματικό διάλυμα, να βουρτσίσει τα δόντια του, να καπνίσει, να καταναλώσει τροφή ή υγρά πριν την εξέταση. Στόχος η προστασία του σάλιου εάν αναφέρεται στοματική επαφή, η λήψη στοματικών επιχρισμάτων προηγείται.
- **Λήψη ούρων:** δεν πρέπει να αναμένεται η ολοκλήρωση της κατάθεσης για να γίνει η λήψη τους ή το θύμα να ουρήσει σε κοινή τουαλέτα χωρίς συλλογή δείγματος. Στόχος η άμεση συλλογή ούρων, ιδίως σε υποψία χρήσης ουσιών (πχ ναρκωτικών βιασμού) τα ούρα συλλέγονται στην πρώτη ούρηση. Το δείγμα σφραγίζεται αμέσως και ψύχεται. Η καθυστέρηση λίγων ωρών καθιστά πολλές ουσίες μη ανιχνεύσιμες.
- **Εκδορές και μώλωπες:** δεν θα μπορούσε να ικανοποιήσει την αποδεικτική διαδικασία απλή περιγραφή στην κατάθεση, ή η προσκόμιση φωτογραφιών πλην αυτών που θα λάβει ο/η ιατροδικαστής, ιδίως αν ληφθούν χωρίς κλίμακα μέτρησης ή με χρήση φλας που εξαφανίζει το χρώμα του μώλωπα. Στόχος η εξειδικευμένη φωτογράφιση, με τη χρήση εγκληματολογικού χάρακα, φωτογράφιση σε διαφορετικούς χρόνους (κάποιοι μώλωπες φαίνονται καλύτερα μετά από 24-48 ώρες, χρήση υπεριώδους φωτός (UV)

για μη ορατά τραύματα.

- **Ρουχισμός (εξωτερικός ή/και εσώρουχα):** το θύμα δεν πρέπει να τοποθετήσει τα εσώρουχα σε πλαστική σακούλα ή να τα πετάξει στα σκουπίδια, ούτε ο/η αστυνομικός να συλλέξει τα ρούχα χωρίς γάντια. Στόχος η τοποθέτηση κάθε ενδύματος σε διακριτή συσκευασία, ήτοι σε ξεχωριστή χάρτινη σακούλα (όχι πλαστική). Τα εσώρουχα χειρίζονται με λαβίδα ή γάντια μιας χρήσης που αλλάζονται μετά από κάθε αντικείμενο για την αποφυγή επιμόλυνσης.

Ένα πειστήριο που δεν συλλέχθηκε σωστά, είναι ένα πειστήριο που θα καταρρεύσει στο δικαστήριο. Η τήρηση των προβλεπόμενων νόμιμων διαδικασιών (έγκαιρη παραπομπή και εξέταση από αρμόδιο/α κατά το νόμο ιατροδικαστή) δεν προστατεύει μόνο το αποδεικτικό υλικό, αλλά και το ίδιο το θύμα, διασφαλίζοντας ότι η επώδυνη διαδικασία της εξέτασης θα έχει ουσιαστικό αντίκρισμα στην απόδοση δικαιοσύνης.

4.3 Αυτοψία χώρου

Η σκηνή του εγκλήματος πρέπει να αποκλείεται αμέσως για να αποτραπεί η αλλοίωση στοιχείων από τρίτους. Η αυτοψία περιλαμβάνει τη λεπτομερή φωτογράφιση του χώρου, την ιχνηλάτηση βιολογικών υλικών με ειδικό φωτισμό (εναλλακτικές πηγές φωτός - ALS) και την αναζήτηση ιχνών πάλης, όπως σπασμένα αντικείμενα ή σημάδια στα έπιπλα.

Προς τούτο ο διενεργών/ η διενεργούσα την προανάκριση αστυνομικός ενημερώνει άμεσα το αρμόδιο τμήμα της Δ/νσης Εγκληματολογικών Ερευνών, έχει όμως προηγηθεί η διασφάλιση της ακεραιότητας του τόπου του εγκλήματος.

4.4 Βιντεοληπτικό υλικό & ειδικές ανακριτικές τεχνικές

Προς το σκοπό της αξιοποίησης των σύγχρονων τεχνικών δυνατοτήτων προς διερεύνηση της καταγγελίας, πρέπει να μην παραλείπεται η συλλογή βιντεοληπτικού υλικού και η καταφυγή στη χρήση ειδικών ανακριτικών τεχνικών, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Συλλογή βιντεοληπτικού υλικού

Κατά την αξιοποίηση βιντεοληπτικού υλικού για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής και υποκειμενικής υπόστασης εγκλήματος σεξουαλικής βίας, η

ανάλυση οφείλει να διενεργείται με μεθοδολογική ουδετερότητα και χωρίς την προσφυγή σε στερεοτυπικά ερμηνευτικά σχήματα ως προς τη συμπεριφορά του παθόντος προσώπου. Ιδίως οι κινήσεις πριν και μετά το επίδικο συμβάν καταγράφονται, περιγράφονται και συσχετίζονται αποκλειστικά ως πραγματικά δεδομένα, τα οποία συνεκτιμώνται με τα λοιπά αποδεικτικά μέσα (ιατροδικαστικά ευρήματα, καταθέσεις, πραγματογνωμοσύνες), με κεντρικό αξιολογικό άξονα τη διακρίβωση της έλλειψης συναίνεσης. Η αποδεικτική προσέγγιση πρέπει να τεκμηριώνει ρητά τη συνάφεια κάθε οπτικού ευρήματος με συγκεκριμένο πραγματικό ισχυρισμό, διασφαλίζοντας παράλληλα τον σεβασμό της προσωπικότητας και της ψυχικής κατάστασης του θύματος.

Ειδικές Ανακριτικές Τεχνικές

Η προσφυγή σε ειδικές ανακριτικές πράξεις και ιδίως στην άρση του απορρήτου των επικοινωνιών προϋποθέτει την προηγούμενη διακρίβωση της συνδρομής των νόμιμων ουσιαστικών και δικονομικών όρων, καθώς και την πλήρη αιτιολόγηση της αναγκαιότητας και της προσφορότητάς τους για την εξιχνίαση της υπόθεσης. Στο πλαίσιο τεκμηρίωσης των αποδεικτικών στοιχείων, καταγράφονται ειδικά το είδος του διερευνώμενου εγκλήματος, οι σοβαρές ενδείξεις ενοχής, η αδυναμία επίτευξης του αποδεικτικού σκοπού με ηπιότερα μέσα και η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας. Το συλλεγόμενο υλικό αποτυπώνεται με τρόπο που να διασφαλίζει την ακεραιότητα της αποδεικτικής αλυσίδας, τη νομιμότητα της διαδικασίας και τη δυνατότητα δικαστικού ελέγχου ως προς τη χρήση και αξιολόγησή του.

Τα ανωτέρω δεν εφαρμόζονται οριζόντια σε κάθε καταγγελία, αλλά όπου συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις και τεκμηριώνεται η σκοπιμότητα κατά την κρίση του/της επικεφαλής Αξιωματικού που χειρίζεται προανακριτικά την υπόθεση.

5. Εκτίμηση επικινδυνότητας

5.1 Εργαλεία Αξιολόγησης

Η εκτίμηση της επικινδυνότητας (Risk Assessment) είναι μια δυναμική διαδικασία που στοχεύει στην πρόληψη νέας επίθεσης. Ο/Η αστυνομικός αξιολογεί την πιθανότητα υποτροπής του δράστη. Παράγοντες όπως το ιστορικό βίας, η πρόσβαση σε όπλα, η παραμονή του δράστη στην περιοχή και η ψυχική του κατάσταση (π.χ. απειλές αυτοκτονίας ή δολοφονίας) σταθμίζονται με αυστηρότητα.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον κίνδυνο «θανάσιμης κλιμάκωσης». Η εκτίμηση δεν βασίζεται μόνο στην υποκειμενική γνώμη του/της υπαλλήλου, αλλά σε

αντικειμενικά κριτήρια που προκύπτουν από την κατάθεση και το ποινικό παρελθόν του υπόπτου.

Παράδειγμα ορθής πρακτικής

Ο υπάλληλος ρωτά το θύμα: «Πιστεύετε ότι ο δράστης είναι ικανός να σας βλάψει ξανά ή να σας σκοτώσει; Έχει χρησιμοποιήσει ποτέ όπλο εναντίον σας;». Η απάντηση του θύματος, ακόμα κι αν φαίνεται υποκειμενική, αποτελεί τον πιο έγκυρο δείκτη επικινδυνότητας. Εάν ο κίνδυνος κριθεί «υψηλός», ενεργοποιούνται άμεσα μέτρα όπως η φύλαξη της κατοικίας ή η μεταφορά σε ασφαλή ξενώνα.

5.2 Μέτρα προστασίας

Μετά την εκτίμηση, η αστυνομία οφείλει να λάβει επιχειρησιακά μέτρα. Αυτά περιλαμβάνουν την άμεση αναζήτηση και σύλληψη του δράστη στο πλαίσιο του αυτοφώρου, την ενημέρωση του/της Εισαγγελέα για την επιβολή περιοριστικών όρων και την παροχή στο θύμα μέσων άμεσης ειδοποίησης (π.χ. Panic Button).

Η φροντίδα περιλαμβάνει και τη διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας για προληπτική θεραπεία (π.χ. προφύλαξη μετά την έκθεση, φαρμακευτική χημειοπροφύλαξη για σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα). Ο/Η αστυνομικός ενημερώνει τις υγειονομικές υπηρεσίες του πλησιέστερου εφημερεύοντος νοσοκομείου.

6. Διυπηρεσιακή συνεργασία

Η διαχείριση υποθέσεων σεξουαλικής βίας δεν αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της Ελληνικής Αστυνομίας, αλλά αποτέλεσμα συντονισμένης και θεσμικά οργανωμένης συνεργασίας μεταξύ πολλαπλών Φορέων. Η σεξουαλική βία συνιστά σοβαρή παραβίαση της σωματικής ακεραιότητας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του θύματος. Η αστυνομική ανταπόκριση οφείλει να είναι άμεση, τεκμηριωμένη και απολύτως εναρμονισμένη με το ισχύον νομικό πλαίσιο (Ποινικός Κώδικας, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, Ν. 5172/2025, κ.ά.)

Η διυπηρεσιακή συνεργασία εξυπηρετεί τέσσερις βασικούς στόχους:

- Την άμεση προστασία της ζωής και της υγείας του θύματος.
- Τη διασφάλιση κρίσιμων αποδεικτικών στοιχείων.

- Την αποφυγή δευτερογενούς θυματοποίησης.
- Την ολιστική υποστήριξη του θύματος σε υγειονομικό, ψυχοκοινωνικό και νομικό επίπεδο.

Η Αστυνομία συχνά λειτουργεί ως κόμβος διασύνδεσης μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι υποκαθιστά τον ρόλο τους ή ότι υπερβαίνει τα όρια της αρμοδιότητάς της. Η συνεργασία μεταξύ αστυνομίας, δικαιοσύνης και υπηρεσιών υγείας μειώνει τον κίνδυνο το θύμα να «χαθεί» στο σύστημα. Η ανταλλαγή πληροφοριών γίνεται με αυστηρή τήρηση του απορρήτου, αλλά με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του επιζώντος ατόμου.

6.1 Συνεργασία με Υπηρεσίες Υγείας (Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας, Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες)

Σε κάθε περιστατικό σεξουαλικής βίας, η προστασία της υγείας του θύματος προηγείται της αποδεικτικής διαδικασίας. Το αστυνομικό προσωπικό οφείλει να διασφαλίσει ότι το θύμα θα παραπεμφθεί άμεσα σε δημόσια υγειονομική δομή ή, εφόσον απαιτείται, να κληθεί το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) για επείγουσα διακομιδή.

Η έγκαιρη παροχή ιατρικής φροντίδας στο θύμα είναι κρίσιμη για:

- Αντιμετώπιση τραυματισμών.
- Πρόληψη λοιμώξεων.
- Ψυχολογική σταθεροποίηση.
- Χορήγηση προφυλακτικής αγωγής (Post Exposure Prophylaxis-PEP) έναντι του ιού HIV. Η αγωγή πρέπει να ξεκινήσει εντός 72 ωρών από το περιστατικό, διαρκεί 28 ημέρες, χορηγείται μετά από αξιολόγηση λοιμωξιολόγου ιατρού.

Η έγκαιρη παραπομπή ενδέχεται να είναι καθοριστική για την αποτροπή μόλυνσης, ενώ η έλλειψη ενημέρωσης μπορεί να στερήσει από το θύμα κρίσιμη θεραπευτική δυνατότητα.

Η διαχείριση περιστατικών σε νοσοκομειακό περιβάλλον, δηλαδή η παρουσία του αστυνομικού προσωπικού σε νοσοκομείο, είτε κατόπιν κλήσης από το ιατρικό/υγειονομικό προσωπικό, είτε κατά τη μεταφορά θύματος σεξουαλικής βίας για εξέταση, απαιτεί αυξημένη προσοχή, σαφή κατανομή ρόλων και σεβασμό στην επιστημονική αυτοτέλεια της ιατρικής πράξης. Η συνεργασία μεταξύ του προσωπικού οφείλει να διέπεται από:

- Το σεβασμό της ιατρικής δεοντολογίας.

- Την προστασία του ιατρικού απορρήτου.
- Την αποφυγή δευτερογενούς θυματοποίησης.
- Την διασφάλιση της αποδεικτικής ακεραιότητας.

Σε περιπτώσεις όπου το ιατρικό προσωπικό εντοπίζει ενδείξεις σεξουαλικής κακοποίησης και καλεί την Αστυνομία, το αστυνομικό προσωπικό ενδείκνυται:

- Να ζητήσει συνοπτική ιατρική ενημέρωση μόνο ως προς τη φύση και τον χρόνο των τραυμάτων και τυχόν επείγοντα κίνδυνο.
- Να αποφεύγει τη λήψη πλήρους κατάθεσης εντός του εξεταστηρίου ή σε χώρο που παραβιάζει την ιδιωτικότητα της διαδικασίας.

Η πρώτη προτεραιότητα είναι η ολοκλήρωση της ιατρικής φροντίδας και στη συνέχεια η λήψη καταθέσεων (ιατρός, παθών/ούσα, τυχόν μάρτυρες) ή/και η χορήγηση ιατρικής βεβαίωσης.

Σε περιπτώσεις όπου το αστυνομικό προσωπικό μεταφέρει το θύμα στο Νοσοκομείο, λειτουργεί ως εγγυητής της ασφάλειας του θύματος και της συλλογής των αποδεικτικών στοιχείων καθώς και ως σύνδεσμος μεταξύ θύματος και υγειονομικής υπηρεσίας. Έτσι, ο/η αστυνομικός:

- Ενημερώνει το θύμα να αποφύγει, εφόσον είναι δυνατόν, πλύσιμο ή αλλαγή ρούχων.
- Διασφαλίζει τη συλλογή και φύλαξη ρουχισμού σε κατάλληλη συσκευασία (χάρτινες σακούλες, όχι πλαστικές).
- Ενημερώνει το ιατρικό προσωπικό ότι πρόκειται για περιστατικό σεξουαλικής βίας, χωρίς περιττές λεπτομέρειες.

Κατά τη συνεργασία και το διάλογο με το υγειονομικό/ιατρικό προσωπικό δέον όπως αποφεύγονται:

- Συζητήσεις και αξιολογικές κρίσεις σχετικά με την “αξιοπιστία” του θύματος.
- Παρουσία αστυνομικού προσωπικού εντός του εξεταστηρίου.
- Σχολιασμός τραυμάτων ή έλλειψης αυτών με τρόπο μη επαγγελματικό.

Η παρουσία του αστυνομικού προσωπικού μπορεί να αυξήσει το άγχος του θύματος. Για το λόγο αυτό, το αστυνομικό προσωπικό:

- Διατηρεί χαμηλό προφίλ (αποφυγή έντονου υπηρεσιακού ύφους, πολιτική περιβολή ει δυνατόν).
- Εξηγεί στο θύμα κάθε βήμα της διαδικασίας
- Δεν πιέζει για άμεση κατάθεση αν ο/η παθών/παθούσα είναι σε κατάσταση σοκ.
- Διασφαλίζει ότι το θύμα γνωρίζει πως μπορεί να ζητήσει ψυχολογική

υποστήριξη.

Κομβικό στάδιο της ποινικής διερεύνησης αποτελεί η ιατροδικαστική εξέταση και η διασφάλιση του αποδεικτικού υλικού. Για το λόγο αυτό, το αστυνομικό προσωπικό ενδείκνυται να ενημερώνει το θύμα ότι η ιατροδικαστική εξέταση πρέπει ιδανικά να πραγματοποιείται εντός 72 ωρών από το συμβάν και ότι η καθυστέρηση ενδέχεται να οδηγήσει σε απώλεια γενετικού υλικού. Ομοίως, το αστυνομικό προσωπικό οφείλει να έχει υπόψη του ότι οι ιατροδικαστικές πράξεις διενεργούνται ύστερα από παραγγελία των εισαγγελικών, ανακριτικών και **προανακριτικών αρχών και υπαλλήλων** καθώς και των εν γένει δικαστικών αρχών που λειτουργούν στη χωρική περιφέρεια της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας. Παρά τον κρίσιμο ρόλο του αστυνομικού προσωπικού στην διαδικασία, πρέπει να διαχωρίζεται από το επιστημονικό έργο του/της ιατροδικαστή. Συνεπώς, ο ρόλος τους περιορίζεται:

- Στη χορήγηση παραγγελίας ιατροδικαστικής εξέτασης.
- Στη διασφάλιση άμεσης και ασφαλούς μεταφοράς στην Ιατροδικαστική Υπηρεσία.
- Στην αποτροπή καταστροφής στοιχείων.
- Στη νόμιμη παραλαβή και διαχείριση ευρημάτων.

6.2 Δομές Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης

Η σεξουαλική βία έχει σοβαρές και μακροχρόνιες ψυχολογικές συνέπειες. Η παρέμβαση δεν περιορίζεται στη συλλογή καταθέσεων και στοιχείων, αλλά επεκτείνεται στην υποστήριξη της ψυχικής και κοινωνικής αποκατάστασης του θύματος.

Το αστυνομικό προσωπικό που εμπλέκεται στη διαχείριση υποθέσεων σεξουαλικής βίας ενημερώνει το θύμα για τις διαθέσιμες δομές, στις οποίες δύναται να αναζητήσει ψυχολογική υποστήριξη όπως:

- Η Τηλεφωνική Γραμμή «SOS 15900» της Γενικής Γραμματείας Ισότητας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, η οποία είναι εθνικής εμβέλειας και λειτουργεί σε 24ωρη βάση, όλες τις ημέρες της εβδομάδας, με σκοπό την παροχή ψυχοκοινωνικής στήριξης και συμβουλευτικής σε γυναίκες θύματα. Ομοίως, παρέχεται η δυνατότητα αποστολής μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ηλεκτρονική διεύθυνση «sos15900@isotita.gr».
- Η Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας «197» που λειτουργεί από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) του Υπουργείου

Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και η οποία είναι διαθέσιμη σε 24ωρη βάση, όλο το χρόνο, δωρεάν. Σε αυτή μπορούν να καλούν όλοι οι πολίτες, προκειμένου να λάβουν συμβουλευτική καθοδήγηση, ψυχολογική στήριξη και πληροφόρηση.

- Η Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας «1107», που λειτουργεί ομοίως από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) και παρέχει κάθε μέρα ολόκληρο το 24ωρο, επείγουσα συμβουλευτική, ψυχολογική και κοινωνική στήριξη στα παιδιά και στους εφήβους που βρίσκονται σε κίνδυνο ή βιώνουν καταστάσεις κρίσης και άμεση ενημέρωση για θέματα που τους απασχολούν ή τους ενδιαφέρουν.

Επιπρόσθετα, σε όλη τη Χώρα, λειτουργούν, υπό τη Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Συμβουλευτικά Κέντρα, τα οποία παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες ενημέρωσης και πληροφόρησης, κοινωνικής – ψυχολογικής στήριξης και νομικής – εργασιακής συμβουλευτικής, καθώς επίσης και Ξενώνες Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών.

Για οποιοδήποτε θέμα ψυχικής υγείας, λειτουργεί η τηλεφωνική γραμμή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης «**10306**» του Υπουργείου Υγείας, η οποία απευθύνεται σε πολίτες κάθε φύλου και κάθε ηλικίας.

Παράδειγμα ορθής πρακτικής

Πριν το θύμα αποχωρήσει από την υπηρεσία, ο/η υπάλληλος πραγματοποιεί μια «θερμή παράδοση» επικοινωνεί τηλεφωνικά με την αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, παρουσία του θύματος, κλείνει το πρώτο ραντεβού και εξηγεί στο θύμα ποιον θα συναντήσει και τι βοήθεια θα λάβει. Αυτό μειώνει το άγχος της αβεβαιότητας και ενισχύει την εμπιστοσύνη στους θεσμούς.

6.3 Νομική Υποστήριξη

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ορίζει ότι τα Κράτη Μέλη έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι τα θύματα σεξουαλικής βίας έχουν άμεση πρόσβαση σε νομική πληροφόρηση, υποστήριξη και αποτελεσματικά μέσα προστασίας.

Η παροχή ενημέρωσης δεν αποτελεί τυπική διαδικαστική ενέργεια, αλλά ουσιαστικό στοιχείο διασφάλισης των δικαιωμάτων του θύματος και προϋπόθεση έγκυρης συμμετοχής του στην ποινική διαδικασία.

Η Αστυνομία οφείλει, ήδη από την πρώτη επαφή, να ενημερώνει το θύμα με τρόπο

σαφή και κατανοητό για τα ακόλουθα:

α) Δικαίωμα νομικής εκπροσώπησης

Το θύμα έχει δικαίωμα:

- Να διορίσει συνήγορο της επιλογής του.
- Να παρίσταται με δικηγόρο.
- Να εκπροσωπείται καθ' όλη τη διάρκεια της προδικασίας και της κύριας διαδικασίας.

β) Δωρεάν νομική βοήθεια

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ορίζει επίσης ότι τα Κράτη οφείλουν να εξασφαλίζουν πρόσβαση σε νομική βοήθεια όταν το θύμα δεν διαθέτει επαρκείς οικονομικούς πόρους.

Το αστυνομικό προσωπικό ενημερώνει για τη δυνατότητα παροχής δωρεάν νομικής συνδρομής, όπου πληρούνται οι προϋποθέσεις, ενώ για περισσότερες πληροφορίες δύναται να κατευθύνει το θύμα, ώστε να απευθυνθεί στην κατά τόπον αρμόδια Εισαγγελία, στον Δικηγορικό Σύλλογο της περιοχής ή στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

γ) Μέτρα προστασίας

Τόσο η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (αρ. 55-56), όσο και το εθνικό Ποινικό και Δικονομικό Δίκαιο, ορίζουν ότι η ποινική διαδικασία δεν πρέπει να εξαρτάται αποκλειστικά από την πρωτοβουλία του θύματος (αυτεπάγγελτη δίωξη), ενώ ομοίως, τα θύματα πρέπει να προστατεύονται από εκφοβισμό, αντίποινα και επαναθυματοποίηση. Το αστυνομικό προσωπικό ενημερώνει τον/την παθών/παθούσα για τη δυνατότητα επιβολής περιοριστικών όρων (π.χ. απαγόρευση προσέγγισης, απαγόρευση επικοινωνίας, κ.ά.) από τον/την Εισαγγελέα, καθώς και τη δυνατότητα έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων από το αρμόδιο Δικαστήριο. Ακόμη, για τα σεξουαλικά αδικήματα που τελούνται εντός του ενδοοικογενειακού πλαισίου, παρέχεται η δυνατότητα λήψης μέτρων προστασίας από την αρμόδια αστυνομική αρχή (μεταφορά σε safe house, επιτήρηση/φύλαξη οικίας, κ.ά.). Επιπροσθέτως, το αστυνομικό προσωπικό οφείλει να μεριμνά για την προστασία των προσωπικών δεδομένων του θύματος και την αποκάλυψη στοιχείων σχετικών με την υπόθεση.

δ) Δικαίωμα αποζημίωσης

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (άρθρο 30) καθώς και η εθνική νομοθεσία προβλέπουν το δικαίωμα των θυμάτων να διεκδικούν αποζημίωση από τον δράστη ή, υπό προϋποθέσεις, από το κράτος (Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης). Στο πλαίσιο

αυτό, το αστυνομικό προσωπικό ενημερώνει το θύμα ότι:

- Δύναται να ασκήσει αστική αξίωση αποζημίωσης.
- Υφίσταται δυνατότητα κρατικής αποζημίωσης σε ειδικές περιπτώσεις.
- Η ποινική διαδικασία δεν αποκλείει παράλληλη αστική διεκδίκηση.

Ενδείκνυται η ενημέρωση για όλες τις προαναφερόμενες κατηγορίες νομικής υποστήριξης να πραγματοποιείται:

- Προφορικά, σε απλή και κατανοητή γλώσσα.
- Εγγράφως, με παράδοση σχετικού ενημερωτικού εντύπου.
- Σε γλώσσα που κατανοεί το θύμα (με διερμηνέα όπου απαιτείται).

7. Παρακολούθηση και αξιολόγηση

7.1 Σύστημα καταγραφής περιστατικών

Η αναφορά περιστατικού σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, που καταγγέλλεται από οποιονδήποτε φορέα επαγγελματιών, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, καταγράφεται σε σύστημα καταγραφής περιστατικών, το οποίο είναι διατμηματικό και διακλαδικό. Το σύστημα παρέχει αφενός τη δυνατότητα καταγραφής των περιστατικών και αφετέρου τη δυνατότητα πρόσβασης στην αποθηκευμένη πληροφορία με διαβαθμισμένα δικαιώματα, ανάλογα με την κείμενη νομοθεσία. Φορείς που κατ' ελάχιστον θα δύνανται να έχουν πρόσβαση και δικαιώματα στο σύστημα αυτό, είναι φορείς του Υπουργείου Εσωτερικών (κοινωνικές υπηρεσίες), του Υπουργείου Δικαιοσύνης (εισαγγελίες και δικαστήρια) του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη (ελληνική αστυνομία), του Υπουργείου Υγείας (υπηρεσίες σωματικής και ψυχικής υγείας).

Το αρχείο είναι ψηφιακό και δίνει τη δυνατότητα αυτόματης ενημέρωσης των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, με σκοπό τη διασύνδεση όλων των πιθανών εμπλεκόμενων υπηρεσιών, τον άμεσο εντοπισμό του ύποπτου περιστατικού, την τήρηση στοιχείων για την παρακολούθηση του φαινομένου και τέλος την διαμόρφωση στοχευμένων πολιτικών και στρατηγικών βάσει των δεδομένων που αντλούνται. Θα καταγράφονται εκτός από τα στοιχεία του νέου περιστατικού και οι πρώτες και άμεσες ενέργειες του πρώτου εμπλεκόμενου φορέα και οι πρώτες ενέργειες παραπομπής σε άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες. Με τον τρόπο αυτό θα είναι διαθέσιμη η εξέλιξη της διαχείρισης του περιστατικού από την αρχή της πρώτης αναφοράς έως την εξέλιξή της σε ενεστώτα χρόνο.

Μέτρα για την υλοποίηση και τη λειτουργία

Προκειμένου να εκπληρωθεί ο παραπάνω σκοπός, προτείνεται να ληφθεί ο παρακάτω κατ' ελάχιστον αναγκαίος και μη πεπερασμένος αριθμός μέτρων, ώστε να διασφαλίζεται ο άμεσος εντοπισμός ύποπτων περιστατικών, η παρακολούθηση του φαινομένου και η διαμόρφωση αποτελεσματικών πολιτικών για την προστασία των θυμάτων:

A) Διασύνδεση Υπηρεσιών: Δημιουργία μίας ολοκληρωμένης πλατφόρμας, που θα ενοποιεί και θα διασυνδέει όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, όπως η αστυνομία, οι υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας, οι ιατρικές εξετάσεις.

B) Ανάπτυξη Ψηφιακής Πλατφόρμας: Εφαρμογή ψηφιακής πλατφόρμας που θα επιτρέπει την καταγραφή, την ανάθεση και την παρακολούθηση των περιστατικών σε πραγματικό χρόνο.

Γ) Εκπαίδευση Προσωπικού: Εκπαίδευση του προσωπικού όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση των περιστατικών κακοποίησης.

Δ) Δημιουργία Κεντρικού Αρχείου: Δημιουργία ενός κεντρικού αρχείου, που θα καταγράφει όλα τα περιστατικά και τις ενέργειες που λαμβάνονται για την προστασία των θυμάτων.

Ε) Ανάλυση Δεδομένων: Ανάλυση δεδομένων που συλλέγονται για τον εντοπισμό των τάσεων και των περιοχών με υψηλότερο κίνδυνο.

ΣΤ) Ανάπτυξη Πολιτικών: Βασισμένοι στα δεδομένα που αντλούνται, θα αναπτύσσονται στρατηγικές και πολιτικές για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης των παιδιών.

Συμμόρφωση με τον Γενικό Κανονισμό Προσωπικών Δεδομένων.

Η συμμόρφωση με τον Γενικό Κανονισμό Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της ιδιωτικότητας και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των πολιτών. Αναφορικά με τη συμμόρφωση προτείνεται:

- **Ανωνυμοποίηση δεδομένων.** Τα προσωπικά δεδομένα των πολιτών που σχετίζονται με την αναφορά θα πρέπει να υπόκεινται σε πλήρη ανωνυμοποίηση, εκτός αν αυτό είναι απαραίτητο για τη διερεύνηση του περιστατικού.
- **Ενημέρωση και συγκατάθεση.** Οι πολίτες θα πρέπει να ενημερώνονται για τον τρόπο συλλογής, επεξεργασίας και αποθήκευσης των προσωπικών τους δεδομένων, καθώς και να δίνουν τη συγκατάθεσή τους για τη χρήση των δεδομένων αυτών.
- **Ασφάλεια Δεδομένων.** Καθίσταται αναγκαίο να ληφθούν κατάλληλα μέτρα

ασφαλείας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων από απώλεια, καταστροφή, παραβίαση ή παράνομη επεξεργασία.

7.2 Αξιολόγηση σχολίων

Κάθε περιστατικό σεξουαλικής βίας πρέπει να υπόκειται σε εσωτερική αξιολόγηση (debriefing) από την υπηρεσία. Στόχος είναι ο εντοπισμός τυχόν αδυναμιών στη διαδικασία, η βελτίωση των πρωτοκόλλων και η διασφάλιση ότι τηρήθηκαν όλες οι δεοντολογικές αρχές. Η λογοδοσία των υπαλλήλων είναι η εγγύηση ότι η πολιτεία αντιμετωπίζει το έγκλημα αυτό με τη σοβαρότητα που του αρμόζει.

Παράδειγμα ορθής πρακτικής

Ο/Η Διοικητής/Διοικήτρια της υπηρεσίας συντάσσει μια αναφορά αξιολόγησης για τον χειρισμό της υπόθεσης, εξετάζοντας αν τηρήθηκαν οι χρόνοι, αν η συλλογή πειστηρίων ήταν άρτια και αν το θύμα έτυχε της δέουσας συμπεριφοράς. Αυτές οι αναφορές υποβάλλονται ιεραρχικά και χρησιμοποιούνται για τη συνεχή εκπαίδευση του προσωπικού, σύμφωνα με τα σύγχρονα διεθνή πρότυπα αστυνομικής εκπαίδευσης.